

Mal persekucij ameriških delavcev se širi

Stacije, preganjanja in napa-
ni na delavce in črnce so do-
gledni nov višek po vojni.—Sre-
šča persekucij so industrijski
krajci in jug

New York.—(FP)—V zad-
njem poldrugi letu, odkar je
veliki kriza, se je pojavil nov
višek persekucij delavcev, črncev
tujerodcev, kot pokazuje let-
poročilo American Civil Li-
erties unije, ki se bori proti re-
žiji in za civilne svobodščine.
Persekucije in drhalska nase-
st so najbolj narasla na jugu,
kjer radi organizatoričnega
nastopa in stavk tekstilnih de-
lavcev. Upor delavcev je reakci-
onistična z umori stavkarjev,
ami in linčaji.

Za zapadu je središče reakci-
onizma Los Angeles, kjer vlada z že-
no pestjo bigotska Better A-
merican Federation in pa Ame-
rican Legija. Pennsylvanija je
v terorizmu na tretjem me-
radi tekoče stavke rudarjev,
katero se poročilo unije ne
sta, bo pa stopila na prvo
mesto.

Reakcijska mesta Nove Angli-
je so v izvajanju policijskega
terorizma na četrtem mestu,
kjer statistika o terorizmu za
preteklo leto to kaže. Novo
Anglijo so bile najbolj
izpostavljene proti delavcem oblasti v
New Jersey in Connecticutu.
Vansko leto je policija razbila
preprovala 121 javnih sho-
pov, 1. 1928 53; linčanih je bilo
zamorcev, 1. 1928 11; drhal-
ni nasilij je bilo 27. 1. 1928 1;
persekucij radi svobode govora
bilo 1630. 1. 1928 418. Zgodnja
amerika pa ne vključuje shodov
stavkarjev, ki so bili marširke
biti ali prepovedani in govor-
ni aretirani.

Poročilo zaznamuje eno spre-
mo v vedenju oblasti napre-
munistom: V začetku zadnje-
ga leta je policija splošno sku-
pno zatreti komunistične de-
monstracije, proti koncu leta pa
to taktiko represije opustila
komunistov razen par izjem
nadlegoval.

Glede bodočnosti unija ni op-
timistična in vidi možnost več-
neredov in represij prihod-
nosti, ki bo prinesla podvo-
pno bedo in trpljenje brezpo-
stni. Črnci imajo najmanj
bode v manjših mestih na
juhu. Pogromi proti tujerodcem
datno narasli pod novim de-
kriminalnim zakonikom Doakom.
Indikalistične zakone ima 34
av. 31 držav ima postav-
ti razobežnju rdeče zastave,
držav ima razne restrikcije
ti z amorcem in za enforisira-
"prislilnega patriotizma" v
ah ter verskega pouka. Stro-
Civil Liberties unije so v
njem letu znašali \$25,000, 1.
9 pa \$20,000.

NIJA PROTESTIRA PRI DOAKU

teva, da preneha z represali-
ami proti delavskim agita-
torjem

New York.—(FP)—Radi-
stacije Ann Burlakove, levi-
ške organizatorice, ki je bila
držana za deportacijo, dasi je
a rojena v Slatingtonu, Pa.,
American Civil Liberties uni-
naslovila oster protest delav-
mu tajniku Doaku, katerega
tira, da disciplinira svoje a-
te, ki love delavske agitator-
in razbijajo stavke.

Ann Burlak je bila aretirana,
je vodila tekočo stavko tek-
stilnih delavcev v Pawtucketu
Central Fallu, Mass., in od-
lena v Boston z namenom, da
deportirajo na Poljsko. Ob-
tem je vzel šest dni predno
dogovore, da je bila rojena v
Perki. Unija zahteva od Do-
da preprovo imigracijskim
sistem razbijanje stavk.

ŽELEZNIČARJI SE PRIPRAVLJAJO NA BOJ

Organizirali so enotno fronto, ki
bo pobijala poskus delodajal-
cev, ki hočejo reducirati me-
zde

Washington, D. C.—(FP)—
Railway Labor Executives' Asso-
ciation je na svojem sestanku v
Washingtonu odločno povdarila,
da bo vodila boj proti poskusu za
reduciranje mezd. Na tem ses-
tanku eksekutivnih uradnikov
železniških bratovščin je prvič od
leta 1920 vladala popolna har-
monija. Ustanovljena je bila e-
notna fronta, ki bo branila svo-
je interese do skrajnosti. Do te-
ga dogovora je prišlo po odkrito-
srčni diskusiji o prošlih izkuš-
njah v bojih, v katerih jih je
sovražnik znal razdružiti in s
tem lahko porazil. Vedoč, da se
bodo delodajalci poslužili sličnih
taktik, da demoralizirajo vrste
železničarjev, so voditelji pripra-
viljeni na odločen boj.

Ko je zvezna vlada po vojni vr-
nila železnice privatnim kompa-
nijam, so bile železničarske or-
ganizacije na vrhuncu svoje je-
le. Pozneje je bil ustanovljen že-
lezniški delavski odbor, ki je slu-
žil politikom in velebiznisu kot
orožje za znižanje mezd. Splošen
napad na mezde je bil uprizor-
jen 1. 1921 in je naletel na hud
odpor pri železničarjih. Leto po-
zneje je železniški delavski od-
bor uvedel nove taktike. Začel je
boj proti posameznim strokov-
nim organizacijam med železni-
čarji. Te so se sicer pogumno bo-
rile, toda ker niso imele zadost-
ne pomoči od drugih organizacij,
so bile prisiljene na umik z veli-
kimi izgubami. To je bila dobra,
čeprav draga šola za železničar-
je.

"Železniške organizacije so ze-
dinjene in pripravljene na odpor
proti mezdni redukciji", se glasi
izjava, ki so jo podali ekse-
kutivni uradniki po končani kon-
ferenci. Vidno je, da so vodite-
lji interesi članstva prva in
glavna zadeva, in kadar bodo ti
zaščiteni, bodo šele govorili o pre-
pirih, ki so nastali glede zahtev
železniških magnatov, ki skušajo
dobiti od meddržavne trgovinske
komisije zvišanje prevoznih cen
na tovornih vlakih.

Ta odločnost voditeljev je bil
močan udarec železniškim mag-
natom in bankirjem, ki so prič-
kovali, da bodo razcepili članstvo
železniških bratovščin v vpraša-
njem zvišanja prevoznih cen.
Zagovorniki Caponeja so več-
raj izjavili, da je njihov klient
pripravljen, da je sodnik Wil-
kerson prežet s predsodki, in da bo
zahteval, da se obravnava vrši
pred drugim sodnikom. Wilker-
son je namignil, da nima nič pro-
ti temu, ker bo itak v prihodnjih
par dneh odšel na počitnice. Do-
mneva se, da bo prihodnji obrav-
navi proti Caponeju predsedoval
sodnik John J. Barnes.

Sodnik Wilkerson je dal jas-
no razumeti, da čaka butlegar-
skega kralja ostrejša kazen na
temelju novih obtožb, kot se je
prvotno domnevalo. Prav lahko
se zgodi, da bo Capone obsojen
na maksimalno kazen 37 let za-
pora.

Evangelisti za Mooneyja

Buffalo, N. Y.—Farani evan-
gelizacije cerkve, katero vodi ra-
dikalni rev. Herman J. Hahn, ki
kandidira na socialistični listi
za župana, so apelirali na gover-
nerja Rolpha, naj takoj osvobo-
di Mooneyja in popravi storjeno
krivico.

Obrnili so se tudi na Hoover-
ja, katerega urgirajo, naj pora-
bi svoj vpliv pri kalifornijskem
governerju za oprostitev Moo-
neyja in Billingsa in da vlada
priobči obširno poročilo o Moo-
neyjevi aferi, ki ga je izdelal
pododsek Wickershamove komi-
sije in katerega je komisija po-
ložila na polico.

Operatorji ignorirali apel uradnikov

Doak in Lamont še sedaj nista
dobila odgovora na poziv, naj
se operatorji udeležijo rudar-
ske konference

Washington, D. C.—(FP)—
Niti ena velika premogokopna
družba na polju mehkega pre-
moga ni ugodno odgovorila na
pismo, ki sta ga poslala delav-
ski tajnik Doak in trgovinski
tajnik Lamont, vabujoč vabilo
na skupno konferenco z vodite-
lji organiziranih rudarjev, kjer
naj bi razpravljali o stabilizi-
ranju premogovne industrije,
mezd in delovnih razmer. Vlada
na uradnika sta poslala pisma
125 operatorjem, toda odgovori-
lo jih je le par, dočim so ostali
ignorirali apel, naj brzojavijo
svoje odgovore.

Tajnik departmanta za delo
Doak je vedel, da se operatorji
ne bodo odzvali na vabilo. On in
Lamont sta pred kratkim imela
daljšo konferenco z operatorji
in takrat jima je bilo jasno po-
vedano, da slednji nasprotujejo
vsaki diskusiji z uradniki UM-
WA, čeprav je Lewis apeliral na
Hooverja, naj vlada akliče kon-
ferenco. National Miners unija,
levičarska unija, ki vodi stavko
rudarjev v pittburškem distri-
ktu, je kmalu potem poslala
svojo delegacijo v Washington,
da protestira proti vsakemu do-
govoru med operatorji in urad-
niki Lewisove unije. Vlada u-
radnika nista povabila voditeljev
levičarske unije, naj se udeležijo
konference.

Sedaj, ko so Pittsburgh Coal
Co., Pittsburgh Terminal Coal
Co., Consolidation Coal Co.,
Bethlehem Steel in U. S. Steel
vetirale predlagano konferenco,
se je delavski tajnik Doak zna-
šel na mestu, kjer je pred tremi
leti stal njegov prednik James
J. Davis, ko je predlagal aličen
načrt. Doaku se nekoliko smil-
jo stradaljoči rudarji, ker se bo-
ji, da bodo postali boljševidni,
vlada ne stori ničesar zanje. Od-
reka jim pomoč, pusti jih stra-
dati in dovoli, da se brezposel-
nost širi med njimi. Vse to bo
morebiti imelo resne politične
posledice v državah Pennsylv-
anija, Ohio in W. Va. v prihod-
nji predsedniški kampanji.

Zvedelo se je, da John D.
Rockefeller, ki dominira Conso-
lidated Coal Co., na katerega sta
vladna uradnika najbolj prit-
isnila, naj se izreče za konfere-
co, ni niti potrdil prejema niti
odgovoril na njuna pisma.

Pinchot protestira proti evikacijam rudarjev

Izgajanje rudarskih družin iz
stanovanj je governer označil
za barbarstvo

Harrisburg, Pa., 1. avg.—Go-
verner Pinchot, ki se mudi na
svojem poletnem letovišču v Mil-
fordu, je večerj poslal brzojaven
protest B. M. Clarku, glavnemu
upravitelju Helvetia Coal Co.,
Indiana, Pa., in zahteval, naj
družba ukine izgajanje rudarskih
družin iz kompanijskih stano-
vanj.

Governer pravi v protestu, da
so te družine obdelale vrtove o-

ADAMIČ KRITIZIRA PINCHOTA IN ČASOPISJE

Sele revolta delavcev je zdrami-
la Burbonce, pravi Adamič

Scranton, Pa.—(FP)—Ne ob-
lasti in ne javnost ne bi vedela
za gnile razmere v rudarski in-
dustriji v Pennsylvaniji, ako ne
bi levičarska National Miners
unija dvignila zastave revolte
med rudarji, pravi Louis Ada-
mič v pismu uredniku "Scranton
Timesa," v katerem kritizira
Pinchota in buržoazno časo-
pisje.

"Niti governer ne vi niste po-
kazali najmanjšega znanja o
razmerah, katere Pinchot sedaj
imenuje nearečo, dokler ni pri-
šlo do sedanjih izbruhov," pravi
Adamič v pismu. "Uvidel
sem, da časopisje in vladni u-
radniki toliko časa ignorirajo
krivične delavske razmere, do-
kier se obupano delavstvo ne po-
služi ekstremnih metod. Sele te-
daj postanejo te krivične raz-
mere novice za časopisje. Prina-
šajo jih na prvih straneh in ta-
ko utvarjajo senzacijo iz vsa-
kega nerada, umora in dinami-
tiranja. Izgleda, da delavske
razmere niso novice, dokier se
ne izcimijo v nasilju."

Povod za to Adamičovo kriti-
ko je akcija Pinchota, ki se je
obrnil na Rdeči križ za pomoč
rudarjem in obenem udaril po
komunistih. Adamič, avtor knji-
ge "Dynamite," ki je vzbudila
veliko pozornost med čitajočo
publiko, preiskuje razmere med
rudarji.

Cena pšenice spet pada

Cena je dosegla najnižjo točko
v zgodovini čikaške žitne bor-
ze

Chicago, 1. avg.—Včeraj je
cena pšenice na čikaški žitni bor-
zi padla na 48 centov za bušel,
na najnižjo točko v zgodovini
borze. Prejšnji rekord je bil
48 1/2 centa 1. 1896.

Na žitni borzi v Kansas City-
ju je bila včeraj cena pšenice
41 1/2 centa, v Liverpoolu pa
85 1/2 centa.
Žitni prekupčevalci pripisuje-
jo padec velikemu pridelku pšeni-
ce v državah Severne Amerike.
Nadprodukcija pšenice v teh dr-
žavah znaša 425,000,000 bušljev.
Veliki veliki nadprodukciji pše-
nice, prekupčevalci pravijo, da se
bo cena v prihodnjih mesecih
dvignila na dolar za bušel.

Pet dnevnik za zidarje z opeko

Chicago, 1. avg.—Petdnevni
delovni teden za zidarje z ope-
ko je stopil danes v veljavo v
smislu nove pogodbe, ki je bila
pred enim mesecem podpisana
med unijo in delodajalci. Unija
zidarjev z opeko v Chicagu je pe-
ta večja strokovna unija, ki je
izvajala petdnevnik. Sponzorji
krajšega delovnega tedna prič-
kujejo, da bo sedaj dana prilika
za uposlitev nadaljnjih 6,000 zi-
darjev.

krog kompanijskih stanovanj in
označil je evikcije za barbarske
metode, katere dostojni ljudje
obsojajo.

Urgira ustanovitev delavske stranke

Kritizira komuniste in socialiste

New York.—(FP)—V svo-
jem govoru pred delavkami po-
letne šole na Barnard kolegiju
je A. J. Muste, predsednik Kon-
ference za progresivno delavsko
akcijo in načelnik Brookwooda,
urgiral ustanovitev nove delav-
ske stranke, ki naj nadomesti
sedanji akrahirani sistem s si-
stемом planirane ekonomije.

Muste je kritiziral komuniste
in socialiste. Prve radi tega, ker
"trpe radi mehaničnih diktatov,
katere sprejemajo od zunaj...
in ker njih gibanje ni prilago-
deno ameriškim razmeram." So-
cialiste pa radi tega, ker so "pre-
malo agresivni pri navduševanju
in podpiranju in vodstvu de-
lavskih mas za njih organizira-
nje v teških industrijah."

On pravi, da je večje število
delavcev in drugih, ki se zani-
majo za cilje delavskega giba-
nja, izven političnih strank. Z
organiziranjem militantne de-
lavske stranke pa bi našli mesto
v nji, kjer bi se navdušeno u-
deleževali. "Ako kmalu ne pride
do revolucionarnega preokreta
v obstoječih delavskih politič-
nih in strokovnih organizacijah
ali se ne zgradi nove, so izgledi
za bodočnost jako temni."

Kalšek naznanja poraz rebelne armade

Pravi, da je vladno vojaštvo po-
polnoma zatrla vstasko giba-
nje in s tem odpravilo komu-
nistično nevarnost

Sangaj, Kitajska, 1. avg.—
General Chiang Kalšek, predse-
dnik kitajske nacionalistične vla-
de, je včeraj iz svojega glavnega
stana v Nanchangu naznanil, da
so vladne čete popolnoma uni-
le rebelno gibanje v provinci Ki-
angai in s tem je bila dolgotraj-
na protikomunistična kampanja
končana. General Kalšek je pre-
vel vrhovno poveljstvo armade
potem, ko so njegovi podložni vo-
jaški poveljniki napravili celo vr-
sto napak v bitkah z rebelnimi
četami.

Poročilo se dalje glasi, da je
bilo veliko število rebelov ubitih
in ujetih, drugi pa so bili raz-
gnani na vse strani. Mnogo jih
je pobegnilo v provinco Kwan-
tung, kjer so se poskrili v gorov-
ju. General Kalšek je izjavil, da
končna solucija vprašanja rdeče
nevarnosti zavis od političnih
mer in izboljšanja ekonomskih
razmer, toda komunistična mi-
liaristična nevarnost je definitiv-
no odstranjena.

Kalškov načrt za bodočnost
alicer niso znani, domneva pa se,
da se bo jutri vrnil v Nanking,
kjer bo posvetil svojo osebnost
pozornost militaristični situaciji
na severu. Namignil je, da bo
takoj poslal 200,000 moč broječo
armado na sever, da potlačijo re-
volto, ki jo vodi general Ših
Yušan, katerega Kalšek obto-
žuje, da je v zvezi s komunisti.
Tega vstaskega voditelja je
Kalšek označil za moralno pro-
palcio in da ima vsak državljani
pravico, da ga ubije.

Vladno poročilo iz Nankinga
se glasi, da je bil general Ših
Yušan speljan v past v bližini
mesta Paotigfu v provincii Čihli
in da je bilo veliko število vsta-
šev ubitih in ujetih. Poročilo do-
stavlja, da so se vladne čete s
severa združile z onimi z juga in
napoveduje skorajšno zmago nad
rebeli.

Brezposelni igralci organizirali gledališče

New York.—Kolumnist Hey-
wood Boun je zbral krog sebe
brezposelne gledališke igralce in
organiziral lastno gledališče, ka-
terega dobiček bo služil za pod-
piranje brezposelnih umetnikov.
Prva priredba "Shoot the Works,"
v kateri nastopajo brezposelni
igralci in drugi umetniki, žanje
velik uspeh.

MONARHISTIČNO GIBANJE NA ŠPANSKEM

Aristokracija žaluje po starih
časih in je aktivna v kampan-
ji za restavriranje monarhi-
je

Madrid, 1. avg.—Abdikacija
do španske krone v prilog svo-
jemu tretjemu sinu princu Don
Juanu, katero je Alfonso prejš-
nji teden podpisal v Fontaine-
bleau, Francija, kjer živi izgna-
na kraljeva rodbina, ne bo javno
razglašena, dokier španski par-
lament ne sprejme nove konsti-
tucije. Tako se glasi poročilo iz
zanesljivega vira, ki je doseglo
v Madrid.

Medtem se pa španski aristok-
rati, ki še niso izgubili vsega
upanja, organizirajo in priprav-
ljajo, da postavijo novega kan-
didata na španski prestol.

Državni minister Alejandro
Lerroux je včeraj izjavil, da mu
sicer detajli kampanje, ki jo pri-
pravlja španska aristokracija,
niso znani, uverjen pa je, da go-
vorice o kampanji niso brez po-
dlage. Monarhistično gibanje v
Španiji se je sedaj, ko so monar-
histi dobili novega voditelja, ne-
koliko okreplilo. Aristokracija se
prav dobro zaveda, da je Alfon-
so popolnoma diskreditiral med
španskim ljudstvom, upa pa, da
bo imela s novim kandidatom za
španski tron boljše arečo.

Ta aristokracija, ki ni nudila
izredne pomoči španskim vladar-
jem v zadnjih dneh umirajoče
monarhije niti prej, se je pričela
organizirati, da tako zaščiti svo-
je interese, in kadar bo videla,
da je čas dozorel, bo akušala re-
stavrirati monarhijo.

Pred dvema tedoma se je v
pariskem hotelu Maurice zbralo
38 španskih aristokratov. Sesta-
nje je sklical vojvoda Alba. Na
tem sestanku so sklenili, da orga-
nizirajo kampanjo, v prvi vrsti
za protektiranje svojih intere-
sov, in potem, če se pojavi prilika,
za restavriranje burbonske
dinastije na španski prestol.

PADEC PRISELJEVANJA V ZDRUŽENE DRŽAVE

V končanem fiskalnem letu je
več ljudi odšlo iz Združenih
držav kot prišlo

Washington, D. C., 1. avg.—
Zvezni delavski departmet je
včeraj naznanil, da je v fiskal-
nem letu, ki se je končalo 30. ju-
nija, prišlo v Združene države
10,237 manj ljudi kot se jih je
izselilo.

V končanem fiskalnem letu je
dospelo v Ameriko 97,139 prisel-
jencev, 107,376 oseb pa se je iz-
selilo, med temi je bilo večje šte-
vilo deportiranih, ker so dospeli
nelegalno v deželo ali pa radi
drugih prestopkov.

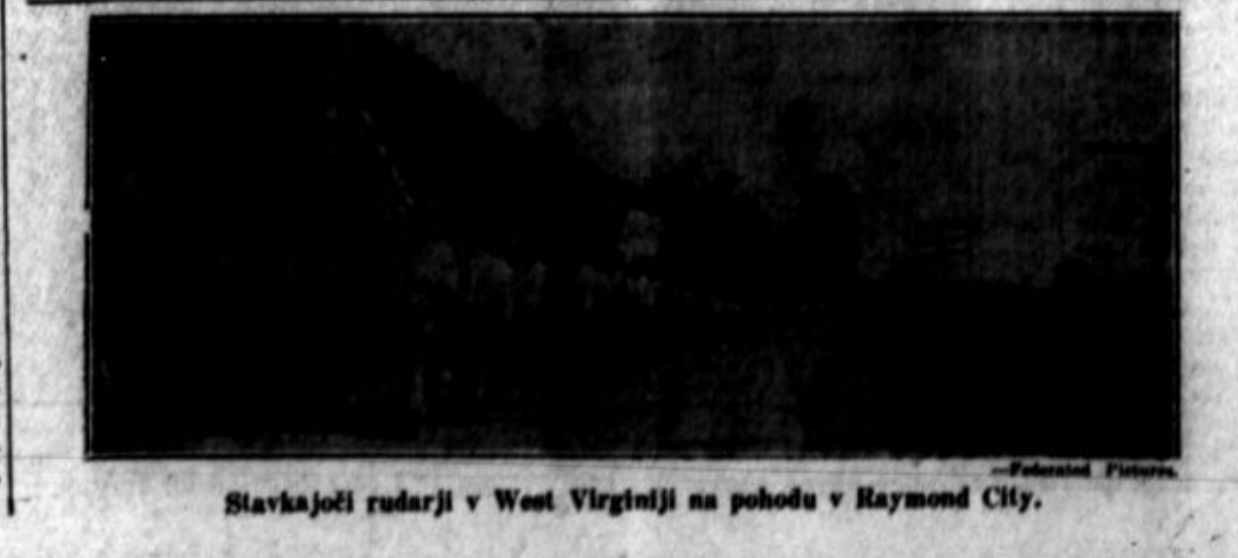
V minulem fiskalnem letu je
bil zabranjen vstop v Zdrž. dr-
žave 9,744 osebam v primeri s
prejšnjim letom, ko so naselja-
ške oblasti poslane nazaj 8,233 o-
seb.

Lindberghov polet proti Japonski

Churchill, Man., Kanada, 2.
avg.—Charles Lindbergh in
njegova žena sta se pozno danes
zvečer spustila na tla v tem
mestu, ki se nahaja v bližini ar-
ktičnega ozemlja na svoji poti
proti Japonski. Razdalje od
Moose Factory do tukaj, ki
znaša 715 milj, sta prele-
tela v osmih urah in 50 minu-
tah. Polet čez to neobljuden
ozemlje je zelo nevaren radi go-
ste megle in viharjev, ki so ne-
kaj običajnega v teh krajih.

Jetniki na gladovni stavki

Joliet, Ill., 1. avg.—Poročilo
se glasi, da se je več kot sto je-
tnikov v državni kaznilnici v Sta-
tevilu odločilo za gladovno stav-
ko kot protest proti zapiranju
kaznjencev v samotne celice.
Henry C. Hill, superintendent
jetnišnice, ni zanikal niti potrdil
poročila.

Stavkajoči rudarji v West Virginiji na pohodu v Raymond City.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LITRINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNICE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna: za Zdravstveno delstvo (izven Čezme) in Kanado: \$2.00 na leto, \$2.50 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Čezme in Čezme: \$1.50 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Czecho \$1.50 per year, foreign countries \$2.00 per year.

One copy per donor.—Subscriptions as no vouchers.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Number on face, bar line still 3 letters: PROSVETA
2507-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

128

Glasovi iz nasebin

Zanimive beleške iz raznih krajev

(Dopisovalci in poročevalci domačih vesti, ki jih Prosveta prinaša dnevno v koloni "Glasovi iz nasebin," naj vselej podpisajo svoje polno ime in navedejo najmanj dva naslova, kar naj znači, da jamčijo za svojo pravek. Poročila in dopisi naj bodo jedrasti, kratki in resnični; spisi morajo biti v dostojnem tonu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo odzivali.)

Kriza, veselica, Trunk in kralj Matjaž

Milwaukee, Wis. — Danes je lep "gospodov dan", pa sem se namenil napisati par vrstic, ker so me zbudili iz sladkega spanja zvonovi, ki so začeli v zgodnji jutranji uri ponavljati svojo staro običajno melodijo in klicati te preljube ameriške \$\$\$.

Vašega tega sem se zopet spomnil na nesrečne žrtve vseh verskih sekt, ki se bodo zopet v bojem strahu zvišale, trepetale in trkale na gršna narodna prava, točile in se zahvaljevale proti nebu, za vse dobro, kar jim jih še prepušča sedanja delavska kriza. To svojo nezavednost bodo mnogi poplačali z zadnjimi centi, ki so jih pristradali in zaslužili v potu svojega obraza.

Ob tej priliki sem se tudi spomnil na mojega "starega učitelja," rev. Trunka, kako bo zopet prilival olje v ogenj in preganjal hudiča, se šopiril in potvarjal resnice. Ko sem premisljeval to bedno delavsko življenje, ki ga nam po božji volji deli krivični kapitalistični družabni red, sem se spomnil na piknik, ki ga je priredilo društvo "Sloga" št. 16 SNPJ. Pa sem sklenil, da moram tudi jaz biti za stopan tam, kjer je "Slogin" izlet in ker med članstvom vlada solidarnost in prava bratstva ljubizen. Glavna zapreka med menoj in piknikom je bila prevelika jama v žepu, še večje preglavice mi je pa delala daljava in neznan pot.

Ob tej priliki pretrese ožrače močan glas sirene avtomobila, ki je lastnina mojega starega znanca in prijatelja Franka Klopčiča. Pa mi da povelje: "Louis, s družino na piknik društva št. 16 SNPJ!" — "Gotovo, prijatelj, samo malo potrpljenja je treba, da moja soproga obide sila, da ga vzameva s seboj, ker hočem, da se moj sin takoj v mladosti uči človeške pameti, ne pa purganskega klerikalnega natečevanja, kot se ga je meni v glavo vtepal takoj v zgodnji mladosti, kar mi je potem vzelo dolgih 24 let, predno sem začel misliti in delati s svojimi lastnimi močmi."

Dobrot, ki sem jih bil deležen na omenjenem pikniku, ne bom opisoval, ker nekaj sem jih pojedel in popil, nekaj sem jih pa ohranil za spomin. Ampak opišati želim moje presenečenje. Po kratki in hitri vožnji smo kmalu dosegli prostor Sloginega pozorišča tega dne. Že od daleč sem zaznal veliko množico ljudi, veliko proletarsko družino, ki se je veselo zabavala in pogovarjala.

Po kratkem ogledovanju sem našel mnogo znancev in prijateljev, med njimi tudi mnogo nekdanjih rojakov iz Clintona, Indiana. Pripomniti moram, da pred nekakimi desetimi leti je bila v Clintonu, Ind., precej velika slovenska nasebina, trdna in močna na izobraževalnem in kulturnem polju. Bil sem tam od l. 1918 do 1920 in ves ta čas nisem nikjer opazil med našim ljudstvom kakšnega strahopetnega, purganskega prepričanja, ampak nasprotno, bili so vsi politično organizirani pri JSZ in savarovani proti nesreči, bolezni in smrti pri naši dični SNPJ in tudi pri tedanji SDP in pri SS-PZ. Vrh tega so bili kot rudarji tudi strokovno organizirani pri UMW of A, ki je pred desetimi leti veliko več veljala za premogarje kakor velja v sedanjih časih pod diktatorsko roko sebičnega Lewisa.

Naši rojaki iz clintonki nasebini in okolici so lastovali lepa posestva in imeli lepe prihranke naložene na obrestonosnih vlogah. Pred nekakimi petimi leti je pridrela v premogarsko industrijo kriza, mati sedanje splošne delavske depresije, in je vsem uničila srečo in veselje. Nekoliko časa so vztrajali na svojih postojankah in čakali obljubljenega prosperiteta. Ko so le ni hotela vrniti, so se začeli izseljevati, eni prej, drugi po-

zneje, na vse strani, tako kakor veter žene morské valove.

Oni, ki so bili prepričani, da prosperitet drži za vrat na Wall streetu, so se še pravočasno izselili in si drugje preskrbeli začasno zavetje, a oni, ki so čakali in kljubovali viharjem življenja, so pa ostali siromaki in so šele pred kratkim zapustili nasebino in svoje domove, katerih ne morejo prodati za nobeno ceno. Nekaterim ni bilo mogoče drugega vzeti s seboj mogoče popotno culico in vplačilno knjižico SNPJ.

Na pikniku sem se seznanil z novimi proletarci, somišljeniki in prijatelji in vsakdo je hotel videti in poznati Trunkovega "učelca," ter vedeti, če imam še kaj barikad za njega. Dal sem jim razumeti, da nekaj časa mu še lahko štrne mešam in ko mi zaloga poteče, bom pa začel od kraja, ker tudi on seje in mlati vedno eno in isto slamo.

Bil sem v največjem veseljem razpoloženju, ko začujem ropot stroja in zagledam aeroplan, ki je dvakrat prav nizko obkrožil pikniški prostor in izginil v daljavo. Navzoča publika je takoj ugotovila in zagnala glas, da nas je obiskal Obzorov urednik, ki bolje rečeno Cenetov gospodar. "To ni nič posebnega," sem jim dejal, "je pač pokazal svojo gorečo ljubezen do slovenskega naroda in do SNPJ, vrhu tega pa tudi svoje veliko narodno srce, ki ga goji za vse Slovence in Slovence."

Čas je hitro potekal in solnce nas je pregledalo začelo pozdravljati s svojimi zadnjimi žarki, ki so nam oznanjevali "Lahkonost." Vašega tega sem se tudi jaz poslovlil od veselo družbe in se vesel in srečen vrnil na svoj dom.

Naj še omenim, da omenjeno društvo je največje v naši nasebini, če se ne motim, je tudi največja postojanka SNPJ.

Od časa do časa rev. Trunk zelo rad zatrobi na "pisanem polju," da Ambrozich pokonči nosi glavo, kadar se sprejaha po milwaukih ulicah. Tega mu nikakor ne bom ovrgel in oporekal. Imam pač dosti prostega časa, da opazujem svetovne dneve dogodke, in mislim, da radi tega mu ne bom prekal njegovega velikega srca, iz katerega gorl in plameni klerikalna sveta ljubizen, ki jo goji do mene in vseh doplanikarjev Prosvete in Proletarca.

V teh kritičnih pasjih dnevih me zelo zanimajo gospodarski problemi na Wall streetu, v Nemčiji in v Moskvi. Gospoda na Wall streetu si zelo beli glavo, kako rešiti Nemčijo pred pomolom in svetovno katastrofo, da bi bila ovca cela in volk sit. Vašega tega sem prepričan, da Hooverjevi načrti, kapitalistične konference in njih posojila ne bodo postavili Nemčije na noge, ampak samo celo stvar zavlekli za nekaj časa.

Vedeti je treba, da nova posojila so novi dolgi, nova izplačila, novi ekonomski problemi. In to so pota, ki Nemčijo vodijo v propast in na proletarsko operacijsko mizo. Nihče ne bo trdil, ker ne more trditi, da ne bo te operacije izvršil v bližnji bodočnosti nemški proletarijat sam.

Da, ljudje krčkaneki, svetovni dogodki, ki so se odigrali na političnem obzorju in zadnjih desetih letih, nikakor niso ma-

lega pomena. Kdor se tega zaveda, lahko sam sadi, da v prihodnjih desetih letih se lahko marsikaj zgodi, in sicer to, kar človek niti umeti ne more in kar najmanj pričakuje.

V moji zgodnji mladosti sem večkrat slišal pripovedko o kralju Matjažu, ki pod neko goro spi z odprtimi očmi in čaka, da mu brada zraste sedemkrat okoli mize. Že v mladosti sem se zanimal za tega skrivnostnega lenuha in zaspanca ter večkrat skušal rešiti to zagotetko. Danes jo imam rešeno in mislim, da bo vam čitateljem umljiva in v veliko veselje, valed tega jo vam tukaj objavim.

Rojstni kraj kralja Matjaža je bil v Nemčiji in njegov oče je bil Karl Marks, oče proletarskega nauka. Mlad in slab je taval po raznih evropskih deželah in si iskal zavetja pred kapitalističnimi viharji, ki so mu atregli po življenju, valed tega se je skril pod goro, radi tega se je imenoval podzemeljski radikalizem.

Čakal je ugodnega trenutka do 7. oktobra 1917, da začne preizvajati prvo dejanje našega delavskega programa in ga je tudi lepo dokončal. V bližnji bodočnosti se pa lahko nekega lepega večera preobleče, umije in obrije in se sam predstavi evropskim narodom. V zgodnji jutranji uri lahko pobaše potno culico in palico ter se lahko po pripravljenih in gladkih potih poda na sprehod po Evropi.

Prav lahko si naroči zajtrk v Varšavi na Poljskem ali v Bukarešti na Rumunskem, kosilo pa v Nemčiji in večerjo v Franciji, od koder se lahko vrne preko fašistične Italije in preko dežele troimenskega naroda Jugoslavije ter preko Bolgarije nazaj v Moskvo.

Prihodnjega dne, v zgodnji jutranji zarji, lahko dvigne proletarsko zaveso, odpre okno in vsem svetovnim nazadnjakom, pijavkam in narodnim odrešeni- kom, posebno pa delavcem vobče, naznani veselo novico, da je ravno končano drugo dejanje našega obsejnega delavskega programa.—Louis Ambrozich.

Da ne pozabite

Večernega izleta soc. pevskega zbora "Save", Chicago, Ill., v soboto zvečer dne 15. avgusta na Keglovem vrtu v Willow Springsu. "Lušno" bo na tem večernem izletu za deset piknikov, ker noč ima svojo moč in privlačnost. To veste. Kochevarjev John ko raztezal harmoniko kot že dolgo ne iz igranjem valčkov, polk in liščijh korčanic. Donela bo pesem, da se bodo tresli vrhovi košatih hrastov in na šetajoče parčke bo z ljubosumnostjo zrla krasna zvezdnata nebo Willow Springsa. Vstopnina je nizka, samo 25 centov v predprodaji in deset centov več pri vstopu. Lepe Savanke bodo pa akrebele, da se ne bo nihče počutil zapuščenega. Lepa Savanka.

Večerinka

Sharon-Farrell, Pa. — Naznanjam vsem rojakom v okolici, da se bo vršila dne 8. avgusta zvečer na trati Slovenskega narodnega doma večerinka s sladoledom (ice cream social). Učljudo ste vabljeni vsi. Dobitek gre v domovo blaginjo. Laski stanejo 25c. Rojakinjam se priporočamo za darove v obliki kejkov. Ne pozabite na 8. avgusta zvečer na večerinko!

F. Kramar.

Zanesljivo znamenje

"Ze veš, da me bo Mirko vzel?"
"Kaj te je že prosil za roko?"
"Tisto ne! Toda pri očetu si neprestano izposojeval denar, matere pa žive ne more videti!"

Bob Young, mladi agitator, ki je bil obstreljen v spopadu s poborniki v Wildwoodu v Pennsylvaniji v istem času, ko je bil ubit rudarski stavar Peter Zigarac.

KONEC HOLLYWOODA?

Dandanes je Hollywood v Kaliforniji še vedno nekaka božja pot za filmske zvezde in zvezdnike in za tiste, ki bi to radi postali. V Hollywood se je napotilo že na tisoče mladih, lepih in zdravih ljudi, ki jih je gnala tja želja po filmski slavi, toda sreča je bila le malokomu mila. Hollywood je namreč neka država v državi, kjer niso poznali nobenih niti največjih svetovnih dogodkov, ampak so se brigali samo za vedno nove filme in za reklamo zanje.

Ustvarjati vedno nove filme pa ni tako lahko in ameriški filmi so se od resničnega življenja toliko bolj oddaljevali, kolikor več filmov so si morali izmisljevati. Kritika je bila vedno manj zadovoljna in vedno ostrejša, zlasti v Evropi, toda v Hollywoodu se za vse to niso nič zmenili, ampak so delali po svoje naprej. Pozorni so postali šele potem, ko so začela kinogledalcišča prav kar cele tedne praznovati zaradi vedno večjega pomanjkanja res dobrih filmov.

Pa tudi filmski zvezdniki se ne čutijo v Hollywoodu več zadovoljne, zlasti ne tisti, ki so čustveno nekoliko živahnjeji. Posebno jih jezi, ker se javnost silno radi vtika v njihove privatne zadeve. Hollywood je namreč majhno, podeželsko gnezdo, kjer ve vsak o vsakem vse.

Pa tudi razni pisatelji filmskih romanov in zgodb niso s Hollywoodom več zadovoljni in znani ameriški pisatelj Dreyser je imenoval nedavno to mesto rak-rano civilizacije, ki bi jo bilo treba izžgati.

Zato pa splošno računajo, da bo Hollywood kmalu izgubil svoje ime zaradi splošne nevolje, ki se vedno bolj širi.

Atlantida vstaja iz morja?

Bo brazilski obali sta se pred kratkim dvignila iz morske globine nenadoma dva nova otoka. Stvar je vzbudila v znanstvenih krogih veliko pozornost in sicer zato, ker je stal po sodbi nekaterih tu neke pred davnimi časi bajni otok Atlantida, tisti otok, ki so na njem po Platonovem opisu prebivali bogovom podobni ljudje in ki ga je uničila strašna naravna katastrofa. Če sta nova otoka res del te poplajene celine in če je bajka o Atlantidi več nego bajka, bo naša vsaj nekaj dokazov za to ekspanzijo, ki jo pripravljajo sedaj v te kraje ameriški učnjaki. V ostalem meni znani ameriški seizmolog prof. Sochom, da sta se otoka dvignila v zvezi s številnimi potresi, ki so zadnje čase razsajali tu okrog. Domneva tudi, da bodo tema dvema otokoma sledili v teku bližnjih let številni drugi, morda nič manjši nego je britsko ali japonsko otočje.

"Toča kakor kamen"

Hoerbigerjeva teorija o ledu v vesoljstvu. — Toča in zemeljsko ozračje. — Stot ledenih zrn na kvadratni meter

Ko je l. 1790 občinska uprava v francoskem mestu Juillacu poslala pariški Akademiji znanosti od 300 prih podpisano poročilo, da je tam v bližini padeč z neba velik kamen, so učenjaki gospodje iz srca smeiali bedakom, ki mislijo kaj taknega verjeti. Danes vemo, da je ves svetovni prostor okoli zemlje napolnjen milijardami manjših in tudi zelo velikih kamnov, ki zahajajo neprestano v območje zemeljskega ozračja, se v njem razžarijo in dosega v svojem padcu čestokrat zemeljsko površino. Nihče ne dvomi dandanes o izvenzemeljskem izvoru teh "meteorov" ali "zvezdnih utrinkov" pa ni čuda, da mnogi ljudje pripisujejo izvenzemeljski izvor tudi kosom ledu, ki v obliki čep padajo na zemljo in povzročajo tu čestokrat neizmerno škodo.

Med temi ljudmi niso sami naivni lajki, temveč tudi osebnosti, ki podpirajo svoje naziranje z vsami pripomočki moderne znanosti. Znana je Hoerbigerjeva teorija, ki trdi, da ima led v vsem vesoljstvu in v vsem vesolnem dogajanju glavno ulogo in od tega vesolnega ledu zaide čisto kakšen 10—100 m kos v naše ozračje, se tu v padcu zaradi trenja z zrakom segreje prav kakor meteori in razleže v milijone manjših drobcev, ki padejo potem na zemljo kot zrna toče.

Nenadnost, s katero nastopa ta pojav velikost teh zrn, govoriča poleg drugih razlogov za Hoerbigerjevo domnevo, da toča ne more imeti svojega početka v zemeljski atmosferi. Tako je pred nedavnim obiskala pa bolgarskega ozemlja toča, katere zrna so bila velika kakor močna moška pest, ki so prebijala masne strehe z lahkoto in ubila mnogo živine. Paši ter več oseb. L. 1894 je 7. junija na Dnaju zapala takšna toča, da je prišlo na vsi kvadratni meter skoraj cel stot ledenih zrn. Nad milijon šip je bilo takrat v drobce in Dnaj je kazal aliko bombardiranega mesta.

Meteorologi v splošnem niso naklonjeni teoriji o svetovnem ledu in razlagajo točo tako, da se tvori zaradi zračnih tokov, ki se dvigajo v vročih dneh od razžarjene zemeljske površine v višino. Ti toki se v višjih, mrzlejših zračnih plasteh ohlajajo in vlaga, ki jo nosijo s seboj, se spreminja v vodne kapljice. Te kapljice ostanejo po znanem pojavu lahko v telu, čem stanju se potem, če so shlahe na več stopnjah pod ničlo. Treba pa je samo kakšnega znanega pretresa, da se hipoma spremenijo led in zaradi svoje teže spustijo proti tleh. Medpotoma se še večajo. V ostalem kažejo ta ledena zrna nekakšno "kondenzacijsko dro" v svoji sredini, t. j. peščeno zrnico, čestudi kakšno majhno žuželko, ki jih zaradi zanaša v višino in okoli katerih se potem na ravni vlaga v kaplje, iz katerih nastanejo ledena zrna. Večja ledena zrna kažejo po več plač kakor kakšna čebula, znamenje, da so se med padcem nabrale nove plasti vlage okoli prvega zrna in na njem zledenele. Te plasti pa kondenzacijska jedra bi bila najboljši dokaz, da nastaja toča vendarle kot povsem zemeljski pojav. Seveda pa je na tem pojavu še marsikaj skrivnostnega, kar bo morala jasnosti šele znanost v bodočnosti.

Kako nastajajo nervoze

Na berlinskem vseučilišču je imel pred Ernst Kretschmer zelo zanimivo predavanje o učinkih doživljanja na človeško duševnost. Predavanje je bilo zelo dobro obiskano, saj je prof. Kretschmer učenjak, o čigar delih, kakor "lečna zgradba in značaj" ter "Genialni ljudje" govori danes vse svet.

Prof. Kretschmer razlikuje pred vsem dvema vrstama doživljanja, ki so lahko zanj ali notranji. Zanimivo je, da zunanji doživljanji redkokdaj pretresejo kakšnega človeka, da bi ga spremenili kot osebnost ali bi ostavili v njem trajno sled. Človek ramiroma kmalu pozabi n. pr. na doživljanje kakšne strahotne naravne katastrofe, da ji je le ušel. Za silovitimi potresi, katastrofami na parti-kih, železnih ali letalnih, za doživljanjem kakšne vojne, kakršna je bila svetovna, v kateri je bil morda celo ranjen, mu čez kratek čas ostane drugo nego obledel spomin.

Veliko težji so primeri "notranjega doživljanja," ki prečestokrat spremenijo vsega človeka, mu pišejo nadaljnjo usodo in ostavijo v njem neredko neodzdravljive nervoze. Posebe doživljanje nesrečne ljubezni je tu odločilno človekovo življenje. Običajno je, da se tu drugo in tretje ljubzensko razmerje zaključi čeravno ne nesrečno, vsaj brez pozitivnega uspeha, če je propadlo prvo. Tu učinkuje o rajejo še vedno doživljanje tega prvega in to že pol nervoze. Zakrnjenost vase, izguba živnega ravnotežja in samomori pa spadajo kot posledica že med popolne nervoze. Tu razni manjvrednostni kompleksi, kakor prečutljivost, zasledovalna manja, kverulantstvo spadajo med nervoze, ki imajo svoj izvor v lovitih duševnih pretresih. Velik pretres grabi vso osebnost in nervoze, ki se razvijajo iz tega, se stopnjujejo čisto tako, da se lastna osebnost izbriše. Čas in najdba kakršnegakoli novega življenjskega smotra lahko tu pomagata, da se človek polagoma spet uravnovesi. Moderna duševna medicina pa ima svoje posebne metode, ki vedejo običajno hitreje do ozdravljenja in tu je omeniti poleg drugih metod ustanovitve psihanalitične šole, dunajskemu učenjaku prof. Freuda, ki ga tudi Kretschmer časti kot velikega mojstra, da si se v mnogih ne strinja z njegovimi nauki.

Tužna slika ameriškega unionizma

Organizirano delavstvo v Ameriki je danes, v dnevih težke depresije, prav tako brez moči kakor neorganizirano. Delavec, ki je brez dela, si ne more nič pomagati, pa naj bo član unije ali ne. Edina razlika je, da organizirani delavci morda dobe kaj podpore, če je kaj denarja v blaginji unije.

Unija ne more dobiti dela svojim članom. V tem oziru je absolutno brez moči. Razen nekaj malega v pogodbah z rednimi delodajalci nima unija absolutno nobene besede pri obratovanju industriji. Tako zvana "zaprt delavica" ne pomeni danes nič. Delodajalci so korenito izkoristili depresijo in spremenili brez malega vse tovarne v "open shop."

Ne samo, da unije ne morejo dobiti članom dela, tudi finančne podpore jim ne morejo dati v večini; blagajne unij so malone povsod izpraznjene. Ogromno število članov je pasivnih, ker ne morejo plačevati rednih prispevkov. Marsikje je običajno število članstva samo še na papirju.

Impotenca delavskih unij katastrofalno vpliva na razpoloženje organiziranih delavcev. Delavci izgubljajo vero v organizacijo, ki omaga v vsaki večji krizi. Nazadnje jim je vseeno, če so zraven ali ne. Na ta način ameriški unionizem starega kova rapidno propada. Naključne pridobitve, ki jih unija izvojuje s štrajkom ali pogajanjem v normalnih razmerah, niso nič proti izgubam, ki jih trpe unijaki delavci v današnjih abnormnih časih.

Domneva se — kompletna statistika zadnjega ljudskega štetja glede tega še ni objavljena — da je v Združenih državah okrog 40 milijonov meznih delavcev. Od teh je danes komaj pet odstotkov organiziranih v strokovnih unijah. Prej manj kot več. In še te organizacije nimajo enotne fronte. Unije, ki spadajo k Ameriški delavski federaciji, zavzemajo morda dva odstotka. Zeleničarske bratovščine so samostojne, krojaške unije tudi. Drugih samostojnih skupin in skupinice kar mgolji po deželi. Zadnje čase se pojavljajo radikalne, komunistično pobarvane unije, ki so videti zelo aktivne, v resnici pa obatajajo le iz voditeljev in spontanih grup, ki so raztresene po vsej deželi.

Vsa ta pisana masa treh ali štirih milijonov delavcev še od daleč ne reprezentira glavne sile ameriškega delavstva. Ta sila, ki bi lahko komandirala rešpekt in strah izkoriščevalcev, je mrtva — razdrobljena v toliko "robustnih individijev" kolikor je delavcev po načelu stare frontirake filozofije iz 19. stoletja! Vsa zase in vse drugo naj vzame vrage!

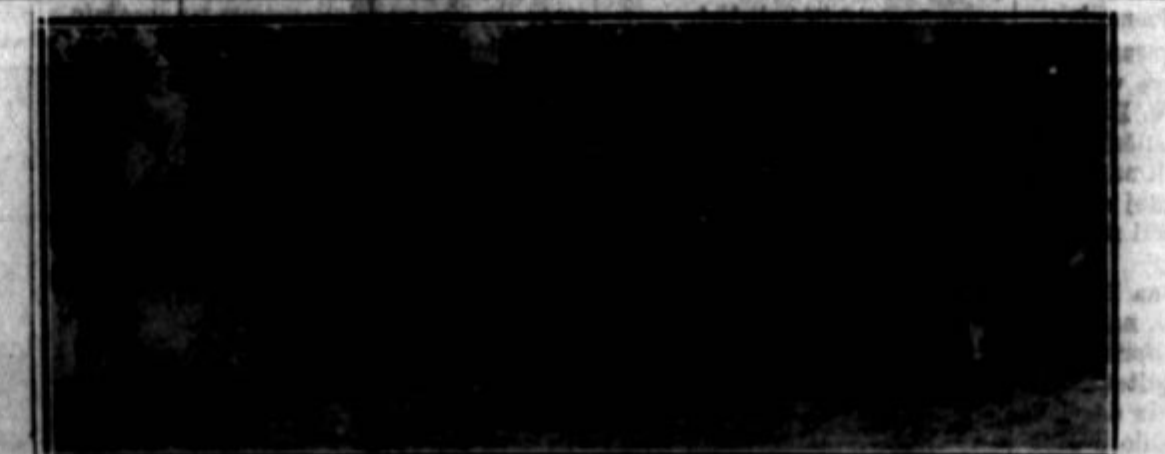
Nemoč teh organizacij v teh resnih dneh je naravnost škandalozna. Nikdar v zgodovini ameriškega delavskega gibanja ni bila jalovost in absolutna impotentnost starokopitnih unij tako očitna kot je danes. Voditelji Ameriške delavske federacije, ki bi lahko te dni igrali zgodovinsko vlogo, se plažijo kot be-rači okoli kapitalistov in inženirja v Washingtonu. Nič nimajo — nobenega programa, nobenega smisla za kakšno akcijo. Matthew Woll, podpredsednik federacije, rešuje delavsko bedo s tem, da organizira kapitaliste za boj kot sovjetske Rusije!

Zares je žalostna slika. Boljša ne bo toliko časa, dokler ne bodo ameriške unije imele praktičen socialni program in voditelje, ki bodo znali kaj hočejo doseči s tem programom. Sedanji program starih unij, da ostane vse po starem, samo meze so lahko večje in delovnik krajši, je program zvestih plašev kapitalizma.

Organizirano delavstvo v Ameriki ne sme biti zadovoljno s kapitalizmom, ki jemlje delavcu vso kontrolo nad razmerami, v katerih živi in dela. Delavec mora kontrolirati pogoje svojega dela in eksistence. To je njegova življenjska naloga, to je socialna in ekonomska pravičnost, in to mora biti cilj delavskih unij, če hočejo res kaj veljati in res pomagati ameriškim delavcem do pravega blagostanja.

Najnovejši ameriški "plan" za stabiliziranje industriji in gospodarstva: George B. Bumfield predlaga, da se organizira velika pokopna družba, ki bo pokopavala vse tiste robustne individije, ki umrejo gladi v bodoči krizi. Stroške pokopavanja bo nosila zvezna vlada, kajti business ni dobrodušnost! Papa Green podpira ta predlog.

Kapitalistična pravica je prostitutka. Kdor dobro plača, jo dobi.

Ameriški kadešje v Plattsburghu, N. Y., ki mislijo, da so "fest soldierje" in da na svetu ni boljega kot oficirska služba. Če kdaj pridejo na fronto, bodo mislili drugače.

Vesti iz Jugoslavije

(Paročevalski biro Prosveta v Jugoslaviji)

DROBNE VESTI

Ljubljana, 11. jul. 1931. — **Avstrijski sportni klub** (Delavec) iz Palestine (Jerusalem), ki je član v mednarodni delavski zvezi, udeležil Mednarodne delavolimpijade na Dunaju. Odgovorilo je mnogoternost 11 v na motornih kolesih. Te potovali preko Ljubljane. Potovali so že Sirijo, Turčijo, Egipt, Grčijo in Jugoslavijo. Na so iz Poljske in Rusije. Po daljši cesti v Palestini. Po odmoru so odpotovali v Italijo proti Sviči, kjer se združili s kongresom. Od tam odpotovali čez Francijo, na Nemčijo in Avstrijo, kjer na Dunaju udeležijo olimpijade.

Klepi delavskih zbornic nedeljo je bila otvorjena v Sadu nova palača Delavolimpijade, ki je zidana v pomembnem modernem stilu. Ob tej priložnosti je imelo osrednje tajništvo delavskih zbornic v Sadu sejo, na kateri so razpravljali o raznih važnih vprašanjih, sprejeli več sklepov. Zanimivo ugotovilo, da je tajništvo zbornic izjavilo glede izteka kongresa, ki se je vrnilo nekaj dni, ko sta prišla neke zastopnike ameriških delavskih zbornic v Sadu. Delavske zbornice poljske najskrajnejše organizacije stikov med državno in izve. Mnenja pa so, da je popačena misel tega kongresa, da bi se vrnilo v državo. Sprito težko gospodarskega položaja, pa sprito hude posledice in brezposelnosti je treba bolj za to, da ostanejo izve, tam, kjer so. Prihranilo potne stroške in — razlog v domovini, ki jim ne nudijo ničesar. Zato delavolimpijade izjavljajo, da je bil tega kongresa popolnoma en in da zato tudi ne bo u svojimi željami, pa naj kongresom kdorkoli.

Poljedelske delavstvo so li zelo obširno. V donavski in je krog 150.000 poljskih ev, ki se preživljajo le s sem delom poleti. Povprečno le 76 dni za povprečno 22.27 Din. Tako pride tem delavcem na dan 1.06 služka! S proglasitvijo žitmonopolne utegne ostati to tvo se brez plače v žitu, temer delavske zbornice uajo in predlagajo, da se in delavcem zagotovi obilplača v žitu. Ali pa naj se išajo plače, da bodo zadostne za njih življenje.

Plačajo največ kulu — na ceste, ki se plačuje v ali v delu na cestah, je so razdeljeni. Delavci in na plačajo plačujejo glede na pjo zaslužek, dočim ga drujujejo le od neposrednih, ne pa od doklad nanje. Živijo le od svojega osebnela in od tega plačujejo za kulu. Podjetniki in tri pa ga plačujejo le od ednih davkov, dočim so drugi, pogosto zelo visoki neobremenjeni. Tako delavci, ki ima mesečne 00 Din (približno 14 dolarov) kulu letnega davka nič 460 Din (približno 8 v), torej nad 5%. Pobirava davek od delavcev kljub določbi, da se doklade, tudi doklade za kulu ne od onih, ki nimajo 4000 pečne plače.

Del. zbornic je na spravljalo tudi o rudarprasanju, o železničarjih, nem in nedeljskem delu tejava, da se strogo upovsaj obstoječi zakoni, ki jetniki kar stalno kršijo. amže zakone le, da se baaved svetom, ne pa za izva

na nesreča na železniški — Blizu Mednega pri Medje našel železniški čuvaj lstenič pri pregledovaneg truplo mladega moškega je bila glava odrezana a. Glavo je našel kakih stran v grmovju ob jarmisija, ki je pregledala je našla pri ponesrečenakso knjižico na ime Ivaovška, delavca, starega

čanev je poginilo; obenem je pogorela tudi ameriška električna peč, ki je skrbelo po gospodski za enakomerno toploto, kurjih negovancev bogate grofice. Ogenj je nastal najbrž radi kratkega stika. Skode grofice nima prav za prav nobene. V svojih bogatiji je zavarovalna vsakega piščanca za 100 Din pri zavarovalnici, barako samo pa za 5000 Din, dobila pa bo 33.000 Din zavarovalnine. — Dne 4. julija pa je začel goriti kolesce posestnika Fortunata Terčeta pri St. Florijanu pri Sočanju. Kolesce je z vso letošnjo mruvo, jednomom in deteljo pogorelo do tal, ker radi pomanjkanja vode niso mogli nič kaj uspešno gasiti. (Skode je za 50.000 Din. Požar je kdo našel ali po nesreči zasnil).

Samomorilec. — Pred dnevi je v Bergerjevi gostilni v Celju pil 37-letni posestnik Ivan Artnak iz Zadrji pri Šmarju. Radi družinskih preprirov doma se je odločil, da si vzame življenje. Trdno se je odločil. Zakaj ko je v gostilni izpil precej lizola, je potegnil še nož iz žepa ter si večkrat ranil prsa. Nezavesten se je zgrudil. Prepeljali so ga v bolnico, kjer so mu izprali želodec ter obvezali rane. Rešili so mu življenje.

Nesreča v kamolomu. — V Zagorju ob Savi je delal v Mihečičevem kamolomu 26-letni Karlo Horvatu. Ko je prišljal večerj mize, da bi razstrelil skale, se je ena od min predčasno vnela in je Horvatu dobil pri eksploziji hude poškodbe in so ga morali takoj prepeljati v Ljubljano v bolnico. Njegovo stanje je zelo resno, ker ima težke poškodbe na glavi.

Za razširitev ljubljanske bolnice. — Razširjena Ljubljana ima še vedno tako majhne bolnice, kakršne je imela pred leti, ko še ni bila tako velika, kakor je danes. Vse bolnice — glavno: splošna bolnica, ženska bolnica in umobolnica na Studencu — so natrpano polne in mnogo bolnikov mora vsaki ležati na tleh, ali pa jih sploh ne sprejmejo. Zgodilo se, da kakšnega hudo bolnega pacienta sprejmejo samo tedaj lahko, da koga od manj bolnih odslužijo iz bolnice, naker se po navadi stanje tega "izobčena" poslabša. Po drugi strani pa ima tudi bolniška blagajna mnogo škoda, ker pogostoma plača za svojega bolnika dovoz v Ljubljano, kjer pa ga v bolnici ne sprejmejo in mora odpotovati spet nazaj v bogve kako oddaljen kraj. Mnogo pritožb je bilo že izrečenih in spisanih, nazadnje se je vendarle zgenilo toliko, da je vlada v sporazumu z banko upravo v Ljubljani poslala v Ljubljano vsaj — komisijski, ki naj preišče dejanski stan bolnic. Ta komisija, v kateri so zastopniki ministrstva za narodno zdravje, načelnik oddelka za narodno zdravje pri banki upravi in upravniki vseh treh bolnic, bo pregledala vse bolnice ter sestavila poročilo in predloge. V interesu narodnega zdravja je, da ne bi ostalo samo pri tej komisiji, poročilo in predlogih, marveč da bi res kaj kmalu razširili naše bolnice, da ne bomo vedno tam, kjer smo bili pred leti, ko je bila Ljubljana res dolga vas. Da vsaki prevažajo kakšnega bolnika od bolnice do bolnice, a ga nikjer ne morejo sprejeti, tako da nazadnje najde zatečišče v kakem občinskem zaporu — to so zadeve, ki kriče po odpravi. Zato je treba razširiti bolnice. Za vse tiste pa, ki tega ne vidijo in ne spoznajo, pa naj razširijo vsaj umobolnico na Studencu.

Truplo I. Kosića najdeno. — V soboto je na Ječici utonil v Savi 20-let. Ivan Kosić. Njegovo truplo so našli šele večerj 8. jul. nedaleč od mesta, kjer se je potopil, nekoliko niže od Štirnovga kopališča.

Težka nesreča. — Pred dvema mesecema se je smrtno ponesrečil mladi krovski mojster Jakob Grošelj iz Drulovke pri Kranju. Brzi vlak ga je na gorenski progi povozil. Po njegovi smrti je vodila obrt njegova žena, ki je vzela v službo dva brata krovca in sicer Stefana in Janeza Primožiča iz Železnikov nad Škofjo Loko. Zdaj se je težko ponesrečil Stefan Primožič. Delal je na strehi pri posestniku Indiharju v Rakovici pri Kranju. Pri tem delu se mu je odpela lestva in Stefan je padel kakih 7 metrov globoko na tla, kjer je obledel nezavesten. Prepeljali so ga v Kranj k zdravniku, ki je ugotovil več poškodb, ki niso nevarne, ter pretresenje možgan, ki pa utegne zahtevati krovčevu življenje. Primožič je star 37 let ter je oče 5 otrok.

Vremenska napoved in stratosfera

Današnje vremenske napovedi so žalibog še zelo pomanjkljive. Drže res za gotovo dobo, toda napovedati vremena naprej za daljšo dobo kolikor mogoče točno, tega se ne moremo. Vse vremenske napovedi, ki prerokujejo vreme za tedne ali celo za mesece naprej, so zavržene ali sicer ne moremo niti misliti na točno vremensko napovedovanje za daljšo dobo naprej. Prodrati v "stratosfero" pa je silno težko in poskus profesorja Picarda je dokazal, a kako velikimi ovirami in težavami je združeno tako podjetje.

Kolikor bolj pa spoznavamo okolnosti, ki povzročajo naše nedoločne vremenske izpremembe, toliko bolj se kaže, da določajo vreme pojavi v zraku visoko nad nami. Profesor Picard se je dvignil 16 kilometrov visoko, registriral baloni pa, kjer ni bilo nobenega človeka, so dosegli višine do 35 kilometrov. Zračne plasti pa segajo približno 160 kilometrov visoko! To se pravi, da nam bo več kot tretjina zračnih plasti nad nami popolnoma neznane. V tem oziru se nam godi ravno tako kakor živalim, ki živijo globoko v morju in ki se na morak površino vlad svojega posebnega organizma sploh ne morejo povzpeti. Te živali ne vedo o razburkanosti valovih na površini vode, in če kakšen predmet pada na dno morja, si te živali nikakor ne morejo razložiti takih nenavadnih pojavov. Tako se godi tudi nam ljudem, ki nikakor ne moremo vedeti in razumeti, kaj in zakaj se nekaj godi nad nami.

V naši zadregi pa nam prihaja na pomoč astronomija, ki proučava naravne pojave tudi v človeku nedostopnih plasteh. Ze dolgo vemo n. pr., da so zračne plasti vedno bolj mrzle, čim višje se dvigamo. V najbolj vročih letnih dneh vidimo na nebu cele oblake ledenih drobcov, in to v višini, ki se nam nikakor ne zdi nedostopna. Če se dvigamo z brzi letalom le pol ure v višave, pridemo v zelo mrzel pas; a tudi visoke gore v vročih krajih so vedno pokrite s snegom in ledom.

Prej so bili naravoslovci mnenja, da temperatura stalno pada, čim višje gremo, in so računali, da doseže koncem 273 stopinj pod ničlo in da se pri tem "absolutnem" mrazu neha vsako življenje. Opazovanja z registrirnimi baloni pa so dokazala, da to mnenje ne drži. V višavah 1 do 16 kilometrov so namreč kazali toplotni meri na registrirnih balonih stalno temperaturo, večsih pa

je začela toplota celo naraščati. To je bila jako presenetljiva ugotovitev, toda opazovanja v najnovejšem času so te ugotovitve potrdila.

Iz raznih pojavov na meteoritih so zvezdoslovci sklepali, da more biti atmosfera v višini 45-60 kilometrov prav tako topla kakor je na naši zemeljski površini. To mnenje je sedaj potrdil tudi ravnatelj "Kew"-zvezdarne na Angleškem dr. Whipple, ki se je bavil s širjenjem zvočnih valov, ki nastanejo pri streli s topom ali s puško. Če saznamo za te valove v veliki razdalji, ne prihajajo na naše uho naravnost, ampak prihajajo k nam od zgoraj, in sicer od one zračne plasti, ki leži mnogo kilometrov nad zemljo, od tam pa se odbijajo zopet k zemlji. In če poznamo hitrost teh valov in pa kot, pod katerim prihajajo k nam, lahko izračunamo približno toploto tistega kraja, odkoder so se odbili. Po računih dr. Whippleja je pa zrak v višini 50-60 kilometrov nad zemljo vedno toplejši kakor pa tik nad zemljo v najvišji poletni vročini, navadno pa je še toplejši. V tej višini doseže temperatura tudi do 90 stopinj!

Izračunali so, da je bila 47 kilometrov visoka zračna plast 11. julija 1. 1929. vroča nad 98 stopinj in baš takrat je vladala v Angliji silna vročina. Zakaj in kako so visoke vročine v zgornjih zračnih plasteh v zvezi z vročino na zemlji, tega se ne vemo, vendar pa nam je s temi opazovanji pokazana pot do nadaljnjih raziskovanj.

Kdor se torej dvigne visoko v zrak, ni samo v nevarnosti, da smrzne, ampak mora računati tudi s tem, da bo prišel nazaj na zemljo — pečen!

Koncert v prid stavkajočim rudarjem

Chicago. — Mladinska organizacija soc. stranke v Chicagu priredi 14. avgusta koncert v prid stavkajočim rudarjem v West Virginiji. Vsi se v Cafe Royal, 3854 Roosevelt Rd. Pričetak ob 8:30 zvečer, vstopnina 50c. Igrali bodo godbeniki čikaškega simfonjskega orkestra in nastopili razni pevci in umetniki.

Socialistični omladinci vodijo tudi kampanjo za zbiranje denarnih prispevkov in obleke za rudarje v Zapadni Virginiji.

Razume šalo

Gospod: "Kaj bi rekel, če bi vam namestu miloščine ponudil dela?"

Berač: "O, gospod, saj razumem šalo!"

Od sreč

Sodnik: "Obsojeni ste na doamrtno ječo. Ali ste razumeli?"

Obsojenec: "Da — Bog vam tisočkrat povrnil!"

Nežal soprog

Mož svoji ženi ob ognjeniku: "Ne hodi približu. Če te vidi, začne bruhati."

RAZNE ZANIMIVOSTI

"Kajiga mrtvecev" najdena

Tik pred zaključkom izkopavanja v Sakart blizu Kaira, se je poorečila arheologom izredna najdba. Na stranski steni grobnice kraljice Net, žene faraona Pepija II., ki je vladal okrog 1. 4500 pred Kristusom, so odkrili tekat kakšnih 800 vrst, ki se je izkazal za najstarejšo verojako tako zvane "knjige mrtvecev".

Arheologi so vsi zadivljeni nad to najdbo in pravijo, da bi bilo treba Egipt raziskati še bolj sistematično nego doslej. Sicer so nam dosedanje najdbe v glavnem precej točno razkrile tajne staroegiptske zgodovine, vendar je še polno vrzeli, ki jih je treba izpolniti. Tako niso skoraj še nič preiskana faraonska grobišča v zapadnem delu doline Nila. Ta grobišča so pokopana globoko pod tisoletno peščeno plastjo in le malo grobnic so zaradi težkega dela in ogromnih stroškov izkopali.

Cisto mogoče je, da bi se našla grobišča celih dinastij, ki jih doslej še niso odkrili. Tako niso našli še nobene faraonske grobnice iz časa 9. in 10. dinastije, doba 13. in 17. dinastije je isto tako zelo malo raziskana.

Največjo slavo bi si pridobil raziskovalec, ki bi odkril grobnice kraljice iz 18. dinastije. Takrat je preživel star Egipt dobo avogaja največjega razkošja in v teh grobnicah bi morali odkriti neštete zaklade, ki gotovo presegaajo vse naše predstave.

V sanjah vrgla otroka skozi okno

Iz Salzburga poročajo o nenavadnem slučaju, ki se je primeril v hiši železniškega uradnika Steinmetza iz okolice Halleina. 33-letna uradnikova žena Katarina Steinmetz je v apanju popadla svoje 15 mesecev staro dete in ga vrgla skozi okno, da je priletelo z lobanjo na dvoriščni tlak in je umrlo v bolnišnici na posledicah padca. Mati se je po dogodku mirno vrnila v posteljo in zaspala. Ko se je zjutraj budila in so ji povedali, kaj je storila, si je hotela iz obupa prerezati vrat. Povedala je, da je ponosi sanjala, da ležijo poleg nje v postelji težki kamni, ki jih mora odstraniti. V domnevi, da prijava za kamen, je salučala skozi okno lastnega otroka. Proti nesrečni ženski je uvedeno sodno postopanje, kako se bo iztekla obravnava, pa se ne da povedati, kajti zakonodaja ne pozna olajšav za čine, ki jih je kdo izvršil v sanjanskem stanju. Ednole, če bodo sodniki upoštevali zmedenost čutov, bodo morda izrekli oprostilo razsodbo.

Neverjetno praznoverje

Na otoku Siciliji se je dogodilo to-le:

Devetnajstletno dekle je bolelo na histeričnih krčih. Vse ženske v vasi pa so bile trdno prepričane, da tu ne gre za bolezen, ampak da je dekle "obsejeno", in so dekle tako dolgo prepričevale o tem, da ima v sebi samega vraga, da je tudi dekle verjelo, da je obsejeno. Ko so ženske videle uspeh svojega pregovarjanja, so dekletu svetovale, naj gre k neki 83-letni starki, ki je slovela kot najboljša čarovnica daleč naokrog, in naj jo vpraša za svet, kako bi pregnala vraga iz sebe. Starica je svetovala, naj si dekle zabosti v meča toliko igel, kolikor jih zdrži. Dekle je res ubogalo in ženske so ji zabodile v meča 64 igel! Jaso je, da je trpelo ubogo dekle silne bolečine, tako da so morali poklicati zdravnika. Zdravnik je dal dekle takoj prepeljati v bolnico, kjer so noge preiskali z rentgenom in ugotovili številno igel. Igle so iz nog odstranili, praznoverne ženske a "čarovnico" vred pa bodo imele opravka z oblastjo.

Draga postelja

Moskovski dopisnik velikega ameriškega dnevnika "New York Herald" poroča, a kakšnimi težavami so se morali v Moskvi boriti trije ameriški inženirji, predno so prišli do zložitve postelje. Takšno posteljo so takali tri dni po vsem mestu, pa je niso mogli najti. Ponujali so jim pač železno posteljo brez žimnice za 3000 rubljev, potem pa star divan za 4000 rubljev, toda ta starina inženirjem ni bila všeč. V svoji zadregi so se nato obrnili na ministrstvo za vnanje zadeve a prošnjo, naj jim pove, kje bi v Moskvi mogli kupiti zložitljivo posteljo. Po precej dolgem čakanju so res dobili neko planjo, naslovljeno na nekotvornico pohištva, z dovoljenjem, da sme tvornica eno posteljo izročiti inženirjem za 800 rubljev. Ko so pa posteljo peljali v svoje stanovanje, so jih ljudje na ulici neprestano ustavljali in vpraševali, kje so dobili to dragoceno redkost. Ko so pa zvedeli, da so to Amerikanci, katerim je pomagal do postelje urad za vnanje zadeve, so se žalostno razhajali...

Praktična gospodinja

— Veste, gospa, s služkinjo je križ. Človek nikoli ne ve, koga dobi v hišo. Oni dan so mi priporočili novo služkinjo in ko je šla od nas, mi je odnesla šest brišček.

— Ali ste imeli na njih monogram?

— Imela sem jih že, toda bili so iz hotela, kjer smo lani stanovali.

—Fotografirano.

Čikanski sodnik, ki je obsodil Adolfa Domingueza (na desni), namestnika mehiškega konzula, v zapor na šest mesecev radi žaljenja sodišča. Kasneje je bila obsodba razveljavljena, ko je bilo dokazano, da se je sodnik prenačil.

Lidiya Seffulina:

VIRINEJA

Za Prosveto prevedel Mile Klopčič

On ni odgovoril. S krepkimi in udarjajočimi koraki je šel bos k postelji stare. Lesena postelja je zaškripala pod njegovo težo. Stara si je pripravljala ležišče na klopi pod oknom in stokala. Toda Magara jo je poklical glasno in razločno:

"Lezi sem k meni!"

In v šestem desetletju svojega življenja se je predal grehu z enako divjostjo, kakor se mu je predal v svojih mladih letih; z robato, živalsko nežnostjo je brez besede nadlegoval vso noč staro, ovelo telo svoje žene.

Ob zori je nenadoma brez solz zajokala in bruhnila v brezbesedno, topo bolestno ječanje. "Savelij! ... Savelij! ... Pomiri se, bog se te bo usmilil! Zaradi svojega ponosa te sramota tako zelo muči!"

"Molči!"

Vstal je s postelje in stal sredi sobe, visok, kosmat, robot.

"Molči, stara! Tega ti s svojimi možgani ne moreš razumeti! ... Molči! V grehu hočem živeti vse do smrti. V kurbanju, nečistosti in bogokletstvu! ... Moril in ubijal bom! V velikem grehu! Če Bog ni dopustil, da pridem k njemu kot velik svetnik, hočem stopiti preden kot velik grešnik! Ne bom se bal očitati mu to na sodni dan! ..."

In spet je divjal do solnčnega vzhoda. Zjutraj je odšel iz hiše. Iginil je do velikonočnih praznikov. Drugi dan praznikov pa je prišel na vas pijan in togoten. Od tistega dne je veljal daleč naokoli za prvega v kurbanju, pijančevanju in pretepanju.

VI.

Ze tretje leto merijo to steno. Drugo leto že trgajo planine z razstreljevanjem. Zemljo dovažajo, pesek, les, železo. Kopljejo, nastipavajo, postavljajo železnico. Šele čez tri leta se bo mogoče po tej železnici lahko vozilo.

Gospodje, ki polagajo železnico, se čutijo tu skrite pred vojno. Zdi se, da se jim nič kaj ne mudi z delom. Za zdaj so samo za inženirje postavili razne stanovanjske hiše. Za bedno delavstvo beguncev so postavili siromašne, slabo zbite barake in koč iz ilovice. Za svoje pisarne in računarje so nakupili po vseh vaseh dobre hiše za pisarne.

Ne zabavlja Matvej Fedot zama, da je vsa zadeva zamišljena le da sleparijo kmetje. Sprva je bil z graditvijo zadovoljen. Kmetje so zahtevali od nameščencev nezaslišane cene in so dobro alužili. Takrat se ni veselil samo Matvej. Zdal pa ni začel tarnati samo on, ki se je bil vrnil z eno samo roko iz vojne in bil zato zagrenjen in občutljiv za vse slabo, marveč tudi drugi solidni stari in mladi. Denar inženirjev — val graditeljev, ki so bili več kot pazniki, so veljali med okoličani za inženirje — jim ni bil v nobeno veselje. Slab denar gre tudi slabo pot.

Pretkani meščani so na vseh progah postavili čajnice z gramofoni, z jabolčnikom in čajnih ročkah, z mesto popopranih jedil, ki so bila za kmete nova in zapeljiva. Pri teh jedilih in opojnih pijačah se jim je zahotelo po prav tako popopranih ženskah. Iz raznih krajev so se zbirale v teh čajnicah razvratne dekline. Denar je bil iz slabega vira — pa je zavajalo človeka spet v slabosti.

Celo starejši, resnobi kmetje so se udali pijančevanju. Pustili so, da jih je mestna olika zapeljala. Od razvratnih žensk in gospode, ki je gradila železnico, pa se je očito širila v okolici okuženost. V vojnem času so postale ženske, ker so bile brez mož, divje na moške.

Dekleta niso našla ženinov. Bila pa so že v letih, ko zahteva meso svojo pravico. Ljudje od železnice so jih zavajali z obljubami izrednih užitkov, z darili in izizivalno, mestno nesramnostjo. In tako je zamenjala kmetica ne samo svoje noše s kratko, pritisnjeno mestno obleko, marveč tudi svojo vest. Zašla je na stranjska pota in se udala nečistovanju s tujci. Inženirje so zdravili njihovi zdravniki. Kmetje pa se niso utegnili ukvarjati s tem, dokler niso morali v posteljo. Grunt jim ne dovoljuje, da bi se ločili od polja in šli v bolnico. In tako gnijejo kmetje do kosti. Če bi jih štel, bi spoznal, da jih je mnogo bolnih. Včasih pridejo tudi okuženi vojaki iz mesta. Kmečko ljudstvo je hiralo radi vojne in železnice, vrhu tega še radi razvratnosti in nemira. V nekaterih pokrajinah so kmete popolnoma izkoreninili. Odtrgali so jih od kmetovanja. Ni videl Magara v svojem pridu zama same vozove. Semkaj se je zatekel iz daljnih gubernij tuje, bledolčno, nezdravo in robato ljudstvo.

Dasi so bili v primeri z domačimi siromašni, so vendar doma obdelovali svoja polja in izvrševali svoja opravila. Zdal pa so se ubijali z nevarnim delom, stanovali so v bednih brigolih pri tukajšnjih kmetih, v barakah, in flovnatih kočah ter se žalostno preživljali z vodo in kruhom. Plača je bila pčica. Vojna jih je poglala v nesrečo, graditev železnice jim je škodovala. Zato je bilo razmerje vaščanov, ki so poznali kmečko stisko, enako do železnice kakor do vojne: če bi se vendarle oboje končalo. In do inženirjev, voditeljev gradbenih del, so bili sovražna nezaupljivi.

Zato je tudi Virka mrzela črnolasega, lepega gospoda. Kmetom je bil tuj in škodljiv. Njegova zdrava sila pa je Virko vendarle mamila. Kmetica, ki ne spravi nobenega otroka na svet, je vsa nemirna. Ze dvakrat se ji je sanjalo, da leži v njegovih vročih objemih ljubezni. Pončji je vedno mislila nanj, podnevi pa se je na tajne nočne misli jezila. Začutila je, da ji je inženir odvraten. Ko je šla iz hiše po vodo in ga opazila blizu pralnice, mu je dejala mrko:

"Ne smukaj se tod okrog, milostni gospod, to se ne spodobi za moža, celo sram bi te bilo lahko. Kaj stikaš tod?"

Z vzrdomčeni očmi je preletel njen lep, izredno bel vrat, ki je molel iz izrezane srajce s kratkimi rokavi, njene vitke roke, ki so bile nad močnim zapetjem prav tako bele, in njene gole, tanke noge, ki so se videle izpod kratkega krila. Potem je dejal z zamolklim, a strastnim glasom:

"Čakal sem dneva, ko boš prala pri meni, kot čaka človek praznik. Ljubim te, Virineja, tebe si želim. Počakaj!"

In željno je stegnil svojo roko po njej in stopil bliže k njej. Z jeznim in ostrim krikom ga je pehnila nazaj:

"Šliš? Ne dotikaj se me!"

In odšla je tik mimo njega, ponosno vzravnan in odločna, v pralnico. Pri vratih se je okrenila:

"Pusti me pri miru! Če stopiš za korak bliže, te zbijem. Poišči si drugih deklet za posteljo, deklet, ki se laže pogovorijo. Jaz te ne potrebujem!"

In je zaloputnila vrata. Ko je z opotekajočimi se, nenadoma kot onemoglimi nogami odhajala, je srečal na dvorišču dve ženaki, ki sta opravljali gospodinjinske posle. Iz njihovih oči in stisnjenih ustnih je uganil, da sta ga videli in ališali ves njegov pogovor s Virinejo.

(Dalje prihajajo.)

na razkošno večerjo pri Brajdiču. In res, naslednja številka krajevnega glasila je natisnila izjavo: "G. davkar Zorko Zavadal ni zadel milijona v loteriji, pač pa ga je njegov imenjak, stanujoč v mestu Javorini."

Meščani so to čitali in razočarani vzeli v vednost in ravnanje. A kakor hitro so seznali za pojedino, ki jo je Zavadal priredil uredniku in imetniku Zastave, so si jeli nezadržno šušljati na uho: "Kupljen je kupljen. Mati ga ni rodila tako aplega, ki ne bi sprevidel, da se je Zastava dala podmititi. Gotovo je moral starec uredniku odrediti precejšnjo vsoto. Ej, tolikšni denarci bi se tu meni prilegli!" In tako je vsak svojo gonil, vsi pa v istem nazarju.

Posehrkat je Zorko Zavadal — zmeraj se zmeril v skromen, kakor pritiče pristnemu državnemu uradniku — zopet zahajal klubovat in kvartet v gostilno Brajdičovo. Novinar je dobil svoje zadoščenje ter je na novo posejal z njim za isto mizo. Vse je bilo videti poravnano. Vendar ljudska govorica sliči na nestvor, ki se veča nalik kepi anega, valeči se po strmim bregu. Kdo li ji zastavi gaz? Taka pošast ne naleti slahka na svojega svetega Jurija, ki bi ji posekal številne dvojne glave. Govorica spotoma raste, so dejali že stari Latini. Se danes pravijo someščani: "Dobil? Ni dobil? Kdo naj to dožene? Eno pa stoji trdno ko skala: mož, ki ima morebiti milion, nikomur nič ne da."

Galanen gospod

V vlaku med Saint Germainom in Parizom je bila izvršena pred leti tatvina. Dogodek ni dvignil takrat mnogo prahu, tatvine v vlakih še niso bile moda in javnost je bila preveč zaposlena z važnimi gospodarskimi vprašanji. Navzile temu je bilo priobčeno poročilo v jutranjih listih na vidnem mestu.

Baronica H... je zadremala v svojem kupeju, kjer je že sedel mlad parček, ko je v Saint Germainu vstopila, pa se ni zmenila zanj. Ko je privozil vlak na kolodvor Saint Lazare, je bila v kupeju sama in njena ročna prtljaga je bila izginila. V ročnem kovčegu je imela slati bankovce in nakit. Integriteta dne, ko so poročale o tatvini novine, se je napovedala glavnemu blagajniku zavarovalnice "Hermes" baronica H... Ko je mlada dama vstopila, je pokazala blagajniku članek v novinah, kjer je bila opisana njena nesogoda, obenem pa zavarovalno polico, izdano pred osmimi leti. Blagajnik je dejal, da po njegovem mnenju izplačilo zavarovalnine ne bo naletelo na nobeno oviro.

— Da, toda kdaj mi bo izplačana? S kovčegom mi ni bil ukraden samo nakit, temveč tudi bankovci, moj edini denar v gotovini. Včeraj sem ga dvignila v banki, danes pa odpotujem v Nizzo. V vlaku imam rezerviran prostor.

— Denar pošljemo za vami, — je menil blagajnik. — Stori mo, kar bo v naših močeh. Saj je v interesu našega zavoda izplačati zavarovalnino čim prej, da razneso naši klijenti povod vest o naši zanesljivosti in točnosti. Navzile temu je pa treba urediti nekatere formalnosti, kar bo trajalo približno teden dni.

— Cel teden! — se je zgrozila dama, ki jo je spravila blagajnikova informacija očitno v obup. — Kaj se ne da napraviti brez teh formalnosti?

— Verjemite mi, gospa baronica, da storimo vse, kar bo mogoče, da vam ustrolemo. In če bo mogoče urediti vse formalnosti 48 ur prej ...

— To je pa res neprijetno! Nobenega mojega sorodnika ni zdaj v Parizu. Ali bi mogla govoriti z ravnateljem?

— Gospod ravnatelj je v svoji pisarni. Lahko vas odvedem k njemu.

Ravnatelj je bil eleganten gospod, za svoje mesto skoro malo premlad. Črne lase je imel umentniško nakodrane nad čelom. Z osobjem je bil dokaj strog, s svojimi klijenti pa izredno prijazen. Poslušal je grofično pripovedovanje in pregledal zavarovalno polico. Potrdil o premijah, ki so bile po blagajnikovem zatrdilu točno vplačane, baronica ni imela s seboj.

— Da vam dokažemo dobro voljo zavarovalnice, — je dejal ravnatelj prijazno, — vam pošljemo teh 45.000 frankov danes opoldne.

— Dobro, — je dejala baronica, — telefoniram svojemu hišniku, naj odpre stanovanje, kajti moja služkinja se je že odpeljala v Nizzo. Pričakovala bom torej vašega blagajnika.

— Oprostite to nadlegovanje, — je dejal ravnatelj.

— Nič ne de, — je menila baronica. — Saj sem itak še imela opravke, opravim torej samo del svojih poslov.

— No, torej, kako bi vam mogli to olajšati? Gospod Mignon, se je obrnil ravnatelj k blagajniku, — ali bi mogli dati gospe baronici to vsoto na razpolago?

Blagajnik je pomislil. — Ček lahko dam. Gospa baronica ima še dovolj časa vnovčiti ga pred poldnem, če ne pošlje raje v banko koga drugega.

— Sama pojdem po denar, — je izjavila.

— Nikar se ne trudite. Saj je samo pet minut od tod. Uradnika pošljem tja. Gospod Mignon pa lahko pripravi ta čas vaše potrdilo.

Baronica je ostala z ravnateljem sama v njegovi pisarni in pripovedovala mu je svoje nesogodo. Kmalu po odhodu vlaka je zadremala in ravnatelj si lahko misli, kako se je prestrašila, ko je po prihodu na kolodvor Saint Lazare opazila, da ji je nekdo ukradel prtljago.

Komaj je zaključila svoje pripovedovanje, je vstopil blagajnik z denarjem in potrdilom. Gospe de H... se je podpisala.

— Zdal bom pa že bolj pazila, — je dejala, ko je mirno spravljala bankovce v ročno torbico. Potem se je gospodom prijazno zahvalila in odšla.

— Tako pridobimo najboljše ljudi, — je dejal ravnatelj blagajniku. — Takale elegantna gesta je zelo učinkovita.

Večerni listi so prinesli dopolnjena poročila o tatvini v vlaku. Ko je blagajnik razgrnil svoj list, ki so mu ga bili prinesli ob štirih popoldne v pisarno, je planil pokonci. Baronica je opisovala vse ukradenosti — nakit, bankovce, mapo. V mapi je bila zavarovalna polica. Grofica je bila k sreči zavarovana proti tatvini.

— Kaj pomeni to? — se je vprašal Mignon. — Saj je nam davi predložila zavarovalno polico.

Odsesel je novine ravnatelju. Tudi ravnatelj se je vprašal, kaj to pomeni. Potem mu je pa postala stvar sumljiva. — Gospod Mignon, ne povejte tega nikomur. Je zunaj moj avto?

— Mislim, da je.

V desetih minutah je bil ravnatelj v hiši, navedeni v naslovu zavarovalne police.

— Je kdo pri gospe baronici?

— Da, — je odgovoril hišnik, — madame je zelo razburjena.

Le pomislite, kaj se ji je včeraj

pripetilo! Zdravnik je pri nji. Zelo slabo se je počutila.

— Saj je bila vendar danes dopoldne v mestu!

— Kaj pa mislite! Saj niti ne vem, če se zdaj ne leži. Morate boste pa lahko sami govorili z njo.

Ravnatelj je govoril z njo in zdela se mu je zelo izpremenjena. Bila je najmanj deset let starejša, hnogo manjša in nobena poteza njenega obraza ni spominjala na dražestno damo, ki je bila pri njem dopoldne.

Zavarovalnica ni delala ovir in je znova izplačala zavarovalnino, to pot resnični žrtvi. Zdi se, da je plačal ravnatelj znaten del iz svojega žepa. Prosil je pa, naj se o tem ne govori. Pozneje se je včasih melanholično spomnil mlade zločinke, ki se ni zadovoljila samo z ukradenim nakitom in denarjem, temveč si je dala izplačati še zavarovalnino. Imela je lep nastop in s pravo graciozno lahkoto je potrdila z enakim podpisom, kakor je bil na zavarovalni polici.

— O, zakaj nisem vztrajal na tem, da ji pošljemo denar na dom! — je potožil blagajnik nekega dne.

— To je bila sijajna reklama, izplačati klijentki nemudoma vso zavarovalnino, — je menil ravnatelj, — zlasti če pomislimo, da nismo imeli od tega nobene koristi.

Izračunal je, da je veljala mlada dama njega osebo 25.000 frankov. To je bilo malo preveč za zabavo, ko je trajala komaj četrt ure. Ni bil dovolj dober filozof, da bi pomislil, da bi ga bila stala mnogo več, če bi ju bilo privedlo naključje življenja večkrat skupaj.

Za kralje čas

Praktičen zamorec

V strašni zimi najdejo na cesti prezeblega zamorca, nalože ga na voz in odpeljejo na rešilno postajo. Zdravnik ga pregleda in pravi: "Brž mu dajte konjaka, dva naj ga držita, eden naj mu pa vlija konjak v usta."

— Ta čas se zamorec zave in zakliče: "Ne tako, gospod! En mož naj drži, dva pa vlivata konjak."

Čuden opis pogreba

Učenci so prejeli pismo nalogo, v kateri naj bi vsak opisal kak svoj doživljaj.

Jožek Kostrun si je izbral opis nekega pogreba. Ker pa ni znal pravilno postavljati vejic in pik, je nalogo takole napravil:

"Za krsto je stopal župan na glavi, je imel cilindar na nogi, lakaste čevlje na roki, je nosil dežnik pod nosom, pa očali in oči povešena v globoko žalost."

Pri brivcu

— Ali brusite tudi britve?

— Da, gospod.

— Izvolite torej nabrusiti britve, s katero me brižete.

Navihaneec
Milančuk dela pravopis vsake težave. Pri nekem narekovanju naredi lepo število napak. Ko oni dan spet pisali po narekovanju, je vsako besedo, ki mu je prav šla izpod peresa, napisal več načinov. Na koncu naloga je pripisal vijuden poziv: "Primereno črtati!"

Med zakonci

— Možiček, povej mi ali bi imel tudi rad, če bi se ne vzela?

— O, še bolj!

ZA POTOVANJE

Iz dopisovanja je razvidno, da v prihodnjih mesecih odpotujejo stari kraj precej rojakov, ki pomlad in poletje zastopajo pri boljših časih in dela. Tem bo sebo dobrodošlo znanje cen in kart, ki stopi zopet v veljavo 1. avgustom. Tem, kakor tudi drugim našim potnikom nudimo do določne parnike:

6. avg.	Berengaria na Cherbourg
8. "	Europa na Bremen
11. "	Cleveland na Hamburg
12. "	Mauritania na Cherbourg
16. "	Paris na Havre
19. "	Aquitania na Cherbourg
19. "	Leviathan na Cherbourg
21. "	Saturnia na Trst
21. "	Majestic na Cherbourg
22. "	Bremen na Bremen
27. "	New York na Hamburg
28. "	Ile de France na Havre
2. sep.	Skupno potovanje na rečniji. Potnike bo sprejela prav do Ljubljane Zagreba g. Ekarovič
	Conard Linije. Cene ne kar znane.
2. "	Paris na Havre
8. "	Vulcania na Trst
11. "	Ile de France na Havre

Za ceno in druga pojasnila se nite na
LEO ZAKRAJŠEK
Midtown Bank of New York
630—9th Ave., New York, N. Y.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (July 31, 1931), meni, da vam je naročnina tekla ta dan. Ponovite jo včasno, da vam lista ne uvi. Ako lista ne prejme je mogoče ustavljeno, ker ni plačala. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljeno napadeno slova, pišite nam dopisno navedite stari in novi naslov. Naši zastopniki so vsi štveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate ročno.

Naročnina za celo leto je \$3.00, in za pol leta pa \$3.00. O. SNPJ doplačajo \$4.80 za leto in za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cien leto \$7.50, pol leta \$3.75, za ne \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1. Člani doplačajo samo 50c poštino.

Naročnino lahko tudi pošljete na naslov:

Upravišstvo "PROSVETA"
2657 S. Lawndale Ave., Chicago

V. Sila:

Novinarjeva osveta

Malomestna gostilna "Pri Brajdiču". V gosposki sobi sedi vse večere, kar jih je Bog dal, glavni zastopniki tamkajšnjega razumnitstva. Posebno prijetni davkar Zorko Zavadal prihaja vedno in redno kakor zaprišen v zakajeno izbo, kjer se na steni šopiri nagačen divji petelin in istotako nagačen sokol širi svoje kreljuti, kakor bi svedenik z razprostrtimi rokama blagoslovil vsakdanjo družino. Toda njegov blagoslov po vsem videzu nima tolike moči, da bi trajal in neomajno vzdrževal slogo med kvartopirci.

Neki večer, ko je izredno pritisnala jugovina in delala groste nerazvorne, je bil Zavadal toli ne strpen, da je zabrusil svojemu sobesedniku: "Gospod Kupljen, no, kaj ste pa nerodni, kakor da prvič jemljete kvarte v roke. Ali pa ste tolikšen stiskač? Sicer je to javna tajnost, da tistice novce, kakor se oklepa klošč ovce!"

"Premislite, kaj govorite!" je svaril Dragotin Kupljen; lastnik, urednik in glavni dopisnik pokrajinskega tednika, "kdor se z menoj prička, ta nima dobička, gospod Zavadal, ta je že zavadal! Če vas Zastava vzame na piko ..."

"Mar mi je vaš zakotni listi", se obregne davkar, "lahko me pokonci pišete vanj ali postra-starega grabeljiva."

ni. Kdor ima čisto vest, se mu ni bati ne hudiča ne biriča!"

"No, no, le počasi!", se pomenljivo posmehne Karel Kupljen, "že Napoleon je vedel, da je novinarstvo velelila. Tudi vi utegnete občutiti to na svoji koži."

Zlavljen je plačal ter se poslovil. Poslej je hodil močevati in podobice metat v krčmo k Joštu Okreščenu. Dober teden ga že ni bilo pri Brajdiču.

Neko jutro se je davkar kot običajno bril doma, preden bi krenil v pisarno. Kar prihrumi dekla in napove visok obisk. Sam gospod župan Peter Znajden se je potrdil do njega. Ob tej novici Zavadal tako nerodno potegne po svojem strnišču, da se ureže.

"Ne zamerite, ljubi gospod davkar", hiti častitljivi načelnik, "sinoči smo brali v Zastavi, da ste zadel milijon. Želel sem biti prvi, ki bi vam čestital. To pa seveda največ kot predsednik društva za olepšavo mesta. Svesto se nadejam, da ne boste prezrl našega nesebičnega delovanja!"

"Gospod župan, nobene srečke nisem že leta in leta kupil, torej nisem mogel tudi nič zadeti. Zadel sem samo popreje, z britvijo namreč ob uho, ko je privihrala ta burjasta Špela in vas znanila. Vidite, kako krvavim!"

Peter Znajden se je hladno opravičil ter odšel, mrmraje sam zase o nečutenem skopuštju starega grabeljiva.

Novica o znamenitem dobitku, priobčena v Zastavi, je pomenila pravo uimo za gospoda Zorka. Komaj se je vrnil iz urada, je svonec pel in zopet pel. Oglasilo se je vsaj petdeset posetnikov, da se pripravijo za to ali ono občestno udružje. Vmes je bilo tudi precej zasebnikov, ki so iskali, če se ne daru, pa vsaj posojila pri srečnem srečkarju. Ta pa je venomer zavračal njih pri kupne besede, češ, da gre za očitno zmoto. Vendar izgovori niso nič zalegli. Nazadnje je v ubogi Zavadal dal sneti zvoneček pri vratih, da se mu odpočijejo ušesa od neprestanega drilkanja. Ko se vso to ni pomagalo, mu je prišlo na um, da bi poslal uredništvo Zastave popravek na istem mestu in z enakimi črkami: "Ni res ... pač pa je res ..."

Ali menite, da je bil davkar kaj na boljem? Urednik je poskrbel, da se okrepi ljudska govorica, ki je tolmačila omenjeno izjavo: Starec je oprezen, previden in varčen; prikriti hoče svoj mili milijonek, da ne bi bilo treba kaj štrivovati za občo blaginjo in zasebno sirotinjo ... Vse mestece je bilo trdno preverjeno, da je Zavadal v istini zadel. Poslej se ga je vsakdo ogibal, preklekanega stisnjena in lakomeca.

Zavadal je ključoval mesec dni ter kluboval sam zase na domu. Dalje pa ni mogel vztrajati proti javnemu mnenju. Stopil je v Zastavo in prosil urednika za popravek in ga obenem povabil

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in sbođe, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.
DA TISKOVINE NABOČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene umerné, unijaško delo prve vrste.

Enite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO YUDI VSA USTMENJA POJASNILA